

1. Kan man tolka Bibeln Bokstavligt?

Jag har vid flera tillfällen hört kritiker till en bokstavlig tolkning av Bibeln uttrycka sig ungefär så här:

"Eftersom Jesus sa saker som: Jag är dörren, Jag är vägen, och så vidare, så kan vi inte tolka Bibeln bokstavligt. Jesus är ju varken en dörr eller en väg, bokstavligt talat".

Om jag då skulle göra några uttalanden om mig själv och utgå från samma kriterier som dessa kritiker använder så skulle det kunna se ut ungefär så här:

"Jag har jobbat inom byggbranschen i ca 30 år. Jag är gift, gillar att skriva musik och bor i Sverige. Och när jag var ung var jag en riktig nattuggla."

Alla vet nog vad jag menar egentligen, och vad som ska tas bokstavligt. Men om jag påstår att jag var en riktig nattuggla, kan vi då fortfarande ta något av mina påståenden bokstavligt?

Det ena "diket" man kan hamna i här kallas dekonstruktionism. Man börjar ifrågasätta alla påståenden och deras bokstavliga tolkning. Vad menar han egentligen med gift? Bor han verkligen i Sverige? Och så vidare.

Andra "diket" är att man blir för ordagrann och inte alls använder de principer som krävs för att kommunicera normalt: Han säger att han var en riktig nattuggla. Han påstår alltså att han har utvecklats från en art till en annan. Och att han är ett bevis på att evolutionsteorin är sann.

Båda dessa exempel är förstås väldigt överdrivna, men de pekar på hur många faktiskt närmar sig Bibelns texter. Man har en tendens att komplicera Bibeln och hur man läser den.

Gud har gett oss språket för att vi ska kunna kommunicera med varandra och med Honom. Men även för att Han ska kunna kommunicera med oss. Varför skulle då Gud använda helt andra regler för kommunikation än de Han gett oss att använda?

Bibelkritiker tar också uttryck som "Jordens fyra hörn" och försöker påvisa att Bibelns författare trodde att jorden var en platt kvadrat. Sedan sitter de i fikarummet och berättar om hur de kvällen innan njöt av den underbara "Solnedgången". Varför? De vet ju att det inte är solen som går ner, utan jorden som snurrar runt sin axel, så varför säger de då solnedgången? Uttrycket "jordens fyra hörn" är helt enkelt ett annat sätt att säga "de fyra vädersträcken".

Läser man hela Bibeln så framgår det tydligt att jorden är rund.

Vi kan ta Jesaja 40:22, där ordet rund lika gärna kan översättas med ordet sfär.

"För honom som tronar över jordens rund är dess invånare som gräshoppor. Han breder ut himlen som ett flor, spänner ut den som ett tält att bo under."

Jesaja 40:22

Bibeln säger också i den äldsta boken att jorden hänger fritt i rymden.

”Han spänner ut himlen i norr över det tomma, han hänger upp jorden på intet.”

Job 26:7

Att läsa bibeln bokstavligt betyder inte heller att man kan ta en vers i bibeln och bara tolka den ord för ord. För det finns olika genrer i bibeln. Det finns också talesätt och bildliga uttryck som vi måste ta hänsyn till. Precis som i vilken annan bok som helst. Ett exempel är ett löfte som Gud gav till Abraham, sedan till Isak och även till Jakob.

Abraham:

”Herrens ängel ropade igen till Abraham från himlen: ”Jag svär vid mig själv, säger Herren: Eftersom du har gjort detta och inte undanhållit mig din ende son, ska jag välsigna dig rikligt och göra dina efterkommande talrika som stjärnorna på himlen och som sanden på havets strand, och din avkomma ska inta sina fienders portar. I din avkomma ska jordens alla folk bli välsignade, därför att du lyssnade till min röst.”

Första Moseboken 22:15-18

Isak:

”Jag ska göra dina efterkommande talrika som stjärnorna på himlen, och jag ska ge dina efterkommande alla dessa landområden. Och i din avkomma ska jordens alla folk bli välsignade,”

Första Moseboken 26:4

Jakob:

”Din avkomma ska bli som stoftet på jorden och du ska utbreda dig åt väster och öster, norr och söder. Genom dig och din avkomma ska jordens alla släkten bli välsignade.”

Första Moseboken 28:14

Gud lovar alltså att Israels folk ska bli lika många som stjärnorna på himlen och som sanden i havet. Hur skulle vi kunna tolka det här bokstavligt? Stjärnorna i universum uppskattas just nu till ca 3×10^{23} (300 000 000 000 000 000 000 000) stycken. Så om Israels folk ska uppnå den mängden här på jorden så behöver nog jorden existera i ett antal miljarder år till. Vilket de flesta är överens om att den inte kommer att göra. Så vad är det Gud säger här?

Vissa anser att Gud lovade för mycket här. Eller att ”författarna” till Moseböckerna inte hade tillräckligt med kunskap om antalet stjärnor i universum. Men svaret hittar vi när vi fortsätter att läsa bibeln. För såhär skriver Moses senare i samma bok:

”Du har själv sagt: Jag ska göra dig mycket gott och låta dina efterkommande bli som havets sand, omöjliga att räkna.”

Första Moseboken 32:12

Och mot slutet av sitt liv när det är dags för Israel att inta Kaanans land skriver han såhär:

”Se, jag har lagt landet framför er. Gå nu och inta det land som Herren med ed har lovat era fäder Abraham, Isak och Jakob att ge åt dem och deras efterkommande efter dem.” På den tiden sade jag till er: ”Jag kan inte bära er ensam. Herren er Gud har förökat er, och se, i dag är ni lika talrika som stjärnorna på himlen. Må Herren, era faders Gud, föröka er tusenfalt och välsigna er, så som han har lovat er.”

Femte Moseboken 1:8-11

”Talrika som stjärnorna på himlen och sanden i havet” betyder alltså bokstavligt *”omöjliga att räkna”*. Det här bekräftas även i Nya Testamentet.

”Genom tron fick även Sara, som var ofruktsam, kraft att bli mor till en ätt fast hon var överårig. Hon tänkte att den som hade gett löftet var trofast. Därför fick också en enda man, så gott som död, barn så talrika som himlens stjärnor och oräkneliga som sandkornen på havets strand.”

Hebreerbrevet 11:11-12

Så det är faktiskt det enda Gud lovar vad gäller Israels antal. Att de skulle bli oräkneliga. Och redan i Första Mosebok 2 verkar det ha slagit in. Så att ”bibelns författare” inte skulle ha vetat, eller att Gud skulle ha överdrivit kan vi utesluta. För bibelns författare är Gud, och Han vet allt, och Han ljuger inte. Så även det här med att Israels folk skulle bli lika många som stjärnorna på himlen och sandkornen i haven går alltså att tolka bokstavligt om vi låter bibeln tolka sig själv.

Visst finns det absolut svårare delar av Bibeln, som tänkare och teologer har haft olika uppfattning om hur de ska tolkas genom tiderna. Ta till exempel kvinnan med de tolv stjärnorna i Uppenbarelseboken 12:1-5.

”Och ett stort tecken visade sig i himlen: en kvinna klädd i solen och med månen under sina fötter och en krona av tolv stjärnor på sitt huvud, och hon är havande. Hon ropar i födslosmärta och barnsnöd. Och ett annat tecken visade sig i himlen, och se, en stor röd drake som hade sju huvuden och tio horn, och på sina huvuden sju kronor. Och hans stjärt drog med sig tredjedelen av himlens stjärnor och kastade ner dem på jorden. Och draken stod framför kvinnan som skulle föda, för att sluka hennes barn, så snart hon hade fött det. Och hon födde ett barn, en son, som ska regera över alla folk med järnspira. Och hennes barn blev uppryckt till Gud och hans tron.”

Uppenbarelseboken 12:1-5

En del anser att kvinnan är en symbol för kyrkan, alltså de som tagit emot Jesus som sin Herre och Frälsare. En annan stor del av dem som kallar sig kristna tolkar texten som att den handlar om Maria, Jesu mor, främst då inom den Katolska kyrkan.

Men om vi går tillbaks till Första Mosebok kapitel 37 så kan vi läsa om när Josef har sina drömmar, som han sedan berättar om för sin familj. Vi ser också att samma bildspråk används här som i Uppenbarelseboken 12:1-5. Solen, månen och stjärnorna beskriver här Josefs mor, hans far Jakob, som sedan fick namnet Israel, och hans elva bröder. Så det blir ju tydligt att det handlar om Israels folk, från vilka Sonen som skall styra alla folk med järnspira kom.

”Sedan fick han en annan dröm som han berättade för sina bröder. ”Lyssna”, sade han, ”jag har haft en dröm till. Jag drömde att solen och månen och elva stjärnor bugade sig för mig.” När han berättade detta för sin far och sina bröder, tillrättavisade hans far honom och sade: ”Vad är det för en dröm du har haft? Skulle jag och din mor och dina bröder komma och buga oss ner till jorden för dig?”
Första Moseboken 37:9-10

Ett annat exempel är de fantasifulla djur och varelser som ofta dyker upp i de mer apokalyptiska skrifterna, så som vilddjur med sju huvuden och tio horn, eller lejon med vingar som en örn. Här kan det också krävas en del grävande i gammaltestamentliga texter för att förstå. Men jag kan varmt rekommendera dig att göra det, själv skulle jag börja i Daniels bok, för tydningarna av bilderna finns att hitta i Bibeln. Bokstavligen. Och när man börjar förstå dem blir Bibeln en ännu mer fantastisk bok att läsa och studera. För om man låter Bibeln tolka Bibeln så hamnar man oftast så nära, sanningen som det går att komma.

Jag nämnde ordet ”apokalyptiska” här ovan. Många tycker att det är ett ord som är svårt att ta till sig. Vissa tror att det handlar om jordens undergång. Andra föreställer sig texter med bilder och kodspråk som ingen egentligen förstår sig på. Det finns till och med pastorer och predikanter som använder ordet apokalyptisk för att helt slippa undervisa om vissa texter.

Ordet apokalyptisk kommer från grekiskans ”apokálupsis” som betyder ”avtäckas”. Tanken är att när till exempel en staty är färdig och ska visas upp för allmänheten så har man ofta hängt ett stort skynke över den. Alla kan se att det är en staty under skynket. Man kan till och med se ungefär vad den föreställer. Men detaljerna är dolda. När det sedan är dags att visa statyn i sin helhet så lyfts skynket bort. Statyn ”avtäcks” (apokálupsis).

Meningen med de apokalyptiska texterna i Bibeln är alltså inte att grumla budskapet och förvirra läsaren. Tvärt om. De är där för att visa ännu tydligare vad Gud vill förmedla till oss. Jag säger inte att det är lätt. Det krävs ofta en hel del grävande i bibliska texter för att förstå. Men som sagt, när man börjar bena ut vad dessa olika bilder betyder så börjar man också förstå så mycket mer av vad Bibeln handlar om.

Så när du läser Bibeln, läs som du läser vilken annan bok som helst, naturligt. Efter ett tag kommer du inse att läsningen går från tung och svår, till just naturlig och slutligen till vad jag skulle kalla bokstavig.

En tumregel att ha i bakhuvudet när man läser är: ”Om en mening har en klar mening, sök ingen annan mening. För då kan den bli meningslös”

För om man istället ger sig på att allegoriserar och spiritualisera Bibelns texter riskerar man att i längden gör sig själv till gud. Man blir sin egen högsta auktoritet och grund för vad texterna ska betyda. Min uppmaning är istället, låt Bibeln tala för sig själv.